

Nº 161

ARIANY

Novembre-Desembre 1987

Dibuix de Na Maria Capó Mestre, I Premi del Concurs Infantil de postals nadalenesques.

ATENCIÓ ELS SUBSCRIPTORS

Durant el mes de Gener passarem per les vostres cases per tal de cobrar les subscripcions corresponents a l'any 1988, i que seran de 700 pessetes.

Aquells subscriptors no residents a Ariany i totes aquelles persones que no ho siguin i ara desgin ser-ho, poden dirigir-se per carta, adjuntant l'import a:

Revista ARIANY

C/ Forà, 14.

07529 Ariany.

O bé personalment a qualsevol dels membres del grup de redacció.

Ja que la revista és del nostre poble hem de ser noltros els que hem de fer que vagi per envant i això no seria possible si no hi hagués un grup de persones que feim feina desinteressadament per poder treure un número cada dos mesos, aquest grup a mesura que passa el temps també va canviant, uns ens deixen, altres comencen amb il·lusió, però així i tot aquest grup és bastant reduït, el nostre desig seria que anàs creixent i des d'aquí voldríem convidar a totes aquelles persones que vulguin fer un poc de feina per fomentar la nostra cultura; per exemple escrivint qualche article a la revista, no hem d'oblidar que la revista és una part important del nostre poble, és un medi per donar a conèixer el poble d'Ariany per tot Mallorca i per fora de l'illa, i més important que la col·laboració econòmica de cada un de vosaltres, que és necessària, potser sigui ajudar a fer la revista; aquesta està oberta a tot el poble i per això els qui vulguin col·laborar només han de fer l'escrit i entregar-lo a qualsevol membre del grup de redacció.

Aquesta és una tasca senzilla i que està a l'alcanc de tothom, d'aquesta manera podem ajudar a fer poble.

ARIANY

Revista Local Independent
C/ Forà, 14. 07529
Telf. 561237

Grup de Redacció
Maria Mestre Ribot
Gabriel Frontera Mestre
Jaume Taberner Ribot
Catalina Pont Julià
Joan Molinas Julià
Joan Genovart Riutort
Jaume Genovart Riutort

Col·laboren
Col·legi Públic d'Ariany
Parròquia d'Ariany
Associació de Penionistes de la 3ª edat d'Ariany
Margarida Taberner Ribot
Bàrbara Cànaves Vanrell

Imprimeix
"Apòstol y Civilizador" Petra.
Dipòsit Legal: PM 207-1971

DIA A DIA

* El 24 de desembre, i tal com mana la tradició, es varen celebrar les matines. Un poc més prest que anys passats però amb gran participació.

Enguany l'àngel va esser Na Isabel Alomar, la Sibila Na Bàrbara Cànaves i la nota curiosa la varen posar un grup de pastorets, de l'escola de Ca ses monges amb els seus villancecs i ofrenes al Nin Jesús.

* El passat dilluns 21 de desembre es reuniren a la Casa de Cultura de Sant Joan els representants de quasi la totalitat de les publicacions de l'Associació de Premsa Forana per tal d'elegir nova Junta Directiva.

Una vegada feta la proclamació de candidats, i d'haver sopat, es va donar pas a la votació, i els resultats foren els següents:

- Biel Massot, "Pòrtula", 21 vots.
- Maria Mestre, "Ariany", 21 vots.
- Bernat Calafat, "Coanegra", 18
- Delfi Mulet "Es Saig", 17
- Carles Costa, "Sant Joan", 16
- Rafel Ferrer, "Perlas y Cuevas", 15 vots.
- Miquel Mora, "Galatzó", 15
- Salustiano Vicedo, "Apòstol y Civilizador", 11 vots.
- Santiago Cortés "N'Alí", 9 vots
- Gaspar Sabater, "Dijous", 9

Segons manen els Estatuts, les set persones més votades passen a formar la nova Junta. El càrrec de President es va resoldre amb una segona votació entre En Biel Massot i Na Maria Mestre, de la qual va sortir elegit En Biel Massot.

* PLUVIÒMETRE

Octubre:

Dia 4.....	6	l/m ²
5.....	47	"
10.....	2	"
11.....	1	"
29.....	6	"
		62 l/m ²

Novembre:

Dia 4.....	17	l/m ²
8.....	5	"
9.....	13	"
10.....	18	"
11.....	9	"
15.....	10	"
23.....	4	"
24.....	4	"
25.....	4	"
26.....	1	"
29.....	2	"
		87 l/m ²

Desembre:

Dia 2.....	3	l/m ²
8.....	54	"
11.....	48	"
12.....	3	"
		108 l/m ²

* El dia 29 de desembre es va inaugurar la Biblioteca d'Ariany. A l'acte hi estaren presents el Sr. José Maria Martínez Polentino, representant al Consell Insular de Mallorca, el Batle i demés regidors, i representants de quasi totes les institucions del nostre poble.

Al llarg de l'acte es va inaugurar també una exposició de quadres d'En JOAN LLUIS, amb gran èxit, es tractava d'un joc: endevinar els refranys o modismes representants en els dibuixos.

Acte seguit s'entregaren es premis del concurs de postals nadalencques exposades també a la biblioteca. Els guanyadors varen esser els següents:

1ª categoria:

Francisca Maria Salom Mestre

2ª categoria:

Maria Capó Mestre

Joan Vanrell

Acabat l'acte es va oferir un refrigeri al públic assistent.

La Biblioteca està instal·lada a la planta pis de la Unitat Sanitària Local.

Tupatupatup (renou de tambor)
Per ordre dels quintos es fa saber
que:

Tupatupatup (renou de tambor)
Si a s'altre número només ens vàrem poder presentar ara ja vos podem contar qualche cosa de les nostres, idò bé, els quintos vàrem fer una entrada un poc original que potser que la gent la ves i quedàs amb la boca oberta perquè no sabia qui eren els autors de la broma, encara que es pogués imaginar, però, qui sap? a vegades "*las apariencias engañan*", el fet és que per fer notar que els quintos començaven la seva legislatura, o sia, el seu període d'acció, no tenguérem altra idea més que de dur una roda de carro damunt la plaça del nostre poble, lo curiós del cas és que a n'aquesta roda hi havia un cartellet que deia que eren els quintos els qui ho fèiem i també deia el motiu, però de matinada qualque "espontáneo" va llevar el cartellet, no sabem el motiu que el va induir a fer tal cosa, aquest fet no ens va fer gaire gràcia perquè ses coses que feim les volem fer ben cara alta i no d'amagat, així i tot volem que sapigueu el que deia el cartellet que ens varen fotre, ja que molta de gent no el va poder veure, era una cosa així:

"El món roda i roda i noltres amb aquesta roda li volem ajudar".

També hi havia una glosa escrita que deia:

"Els quintos d'enguany hem fet la primera putada per celebrar la nostra entrada que ha de durar tot un any"

Idò que vos pareix, no trobau que mos en desfeim bé?

Ara canviant de tema, vos volem dir pels qui no ho sabieu que vàrem rifar una porcella en combinació amb les tres darreres xifres del sorteig de Nadal del dia 22 de desembre de 1987, el número guanyador va ser el 064, aquest número el va vendre En Tomeu Bauçà en el seu blonco En Miquel Frontera "En Miquel Tovell", això no va ser per "enchufe", no vos malpen-seu.

Respecte a uns comentaris de què nosaltres amollàvem covets pel carrer, el dissabte de Nadal volem deixar ben clar que no en sabem res i volem dir a ses xaferderes que quan passi qualche cosa pel poble no doneu tot d'una sa culpa als quintos, perquè tampoc som tant dolents.

I ara una de ses bones, el dia dels Innocents vàrem posar uns programes per les botigues del nostre poble i convidàvem a tot el poble a beure una copa de xampany amb noltros a sa plaça, però resultà que com que era el dia dels innocents i ja diven que *moix escaldat d'aigo freda tem*, la gent es va pensar que era una innocentada i de fet no en va venir gaire, només quatre al.lots però lo més sorprenent va ser que això no era cap innocentada i vàrem fer bauxa, amollàrem covets (aquest pic sí que érem noltros), i beguérem xampany a rompre, ja podeu veure que els quintos d'enguany som capaços de fer qualsevol cosa, fins i tot anar en serio el dia dels innocents.

Per acabar tots els quintos volem donar, ja que costa poc, les Bones Festes al batle, als regidors, a ses regidores, al rector, al metge, a ses monges i al saig, creim que no n'hem deixat cap, es pardal!!! i deixàvem els més importants, a tot el poble d'Ariany sense discriminació de raça, color, ideologia, sexe, edat, estat civil, jurisprudència admiradora, o simplement si ens han comprat billets o no, a tots Bones Festes i feliç any nou 1988.

Molts d'anys.

Els Quintos.

Ses gloses
d'En Pere-Gil
BONES FESTES

Som au de bon averany
en es cor no hi tenc arestes
per això unes bones festes
vos desig a tots enguany.

Posem ses coses ben clares
per regir-nos dins s'any nou:
Guardau per voltros es brou
i deixau-me ses tallades

Nadal: costums amb arrels molt endins

EL BETLEM

El betlem l'inventà sant Francesc d'Assís a partir de les representacions teatrals medievals del Naixement. I com hem dit, encara al segle XVI a la Seu de Mallorca, per exemple, no feien cap betlem, sinó que decoraven els retaules amb fruita, el trespol amb murta i càrritx, i les voltes amb neules penjades. El betlem més antic de Mallorca (de 1480) és el que actualment hi ha a l'església de La Sang a Palma, amb figures gòtiques prou grosses, que abans eren a l'església desapareguda de Jesús, fora de les murades de Palma. Aquell convent era dels franciscans, i ells foren els que dugueren el Misteri de Nàpols, fet allà per uns alemanys (i sabem que hi hagué altres betlems fixos tot l'any a altres convents franciscans de l'illa, avui perduts).

Devers l'any 1600 els convents de monges de clausura i els convents de frares de l'illa copiaren l'esmentat betlem, amb adaptacions de l'estil gòtic al barroc, encara que els més antics que es conserven, són del segle XVIII. I d'aquests convents passà el costum de fer betlems, a través de les seves relacions públiques, primer a les famílies aristòcrates que hi tenien filles monges. Aquests betlems conventuals i de cases senyoriales eren monumentals i amb escenes, procedents del teatre medieval, que es representava dins les esglésies, que nosaltres ja no posam, com és el cas de la mort dels sants innocents.

El betlem model de tots, el de l'església de Jesús, presenta el Misteri amb àngels músics dins la cova i damunt aquesta ovelles, i pastors músics amb els seus cans. Aquesta organització passà fins i tots als betlemets de vitrina —que per ventura heu vist— els quals encara a principis d'aquest segle feien les monges, amb paper engomat, moltes representacions vegetals de paper i cera, corall, copinyes en terra i caragolins i estalactites dins les balmes i la cova, niguls de cotó i fils representants rajos de llum.

Al betlem que es considera típicament mallorquí els pastors van amb el vestit que es considera típic de l'illa i que no és més que fixació del vestuari illenc després de la invasió napoleònica de principis del segle XIX. Però ja hi havia hagut pastors amb el vestit de l'època

en lloc del bíblic, el segle XVII i XVIII, fruit del costumisme.

El segle XIX hi hagué betlems fets amb figures de paper retallades, pintades per bons pintors o d'impreses, amb indumentària local. Però el més important, per a la història del betlem, fou l'arribada a mitjan segle d'un personatge que la gent anomenà Santet (perquè feia sants i pastorets, cosa que havia après de fer a Olot). Aquest artista féu figures grosses i cares. Les que tengueren més difusió popularment foren les més petites, no tan ben acabades i algunes d'elles amb indumentària mallorquina amb influències catalanes, de totes maneres males de distingir, i que també feren els seus descendents. Darrere ells, començaren a fer pastorets amb vestit pagès gent que tenia traça i també a les gerres.

El moviment romàntic restaurador de la personalitat mallorquina que fou la Renaixença suposà el moment culminant del betlem popular a principis del nostre segle, amb la fixació d'un panorama amb muntanyes i cova de suro importat, herba de betlem o herba de barba, envellada (molso), etc.

NOTÍCIES DE L'ESCOLA

A partir del mes de Novembre al Col·legi Públic d'Ariany, es fan classes de solfeig pels alumnes que voluntàriament volen assistir-hi. Les classes estan a càrrec de Na Coloma Bonnín, una jove de la veïna localitat de Petra.

Aquesta activitat ha estat programada pel propi Centre que deixarà les seves dependències, ja que el seu horari serà una continuació de l'horari escolar.

També el Claustre de Professors i l'Associació de Pares han vengut a bé formar una Coral Infantil escolar d'Ariany, patrocinada per l'Excel·lentíssim Ajuntament a través del seu departament de Cultura.

També aquesta Coral estarà a càrrec de la mateixa professora que ja té, malgrat la seva joventut, una excel·lent experiència en aquests afers.

La realització d'aquestes dues activitats ha pogut dur-se a terme, gràcies a la coordinació entre professors i pares d'alumnes, a través de la seva Associació.

CULTURA

Les activitats realitzades són nombrosíssimes amb un abundós volum d'ajudes i subvencions a entitats i

associacions de caràcter cultural, educatiu i esportiu.

Aquests són alguns exemples:

• **Pla d'Adequació de Cases de Cultura** (210 milions de ptes. a 26 municipis).

• **Xarxa de Biblioteques** (43 en funcionament).

• **Publicacions:** "Miró i Mallorca", "Biblioteca Bàsica de Mallorca", "Història de Campanet", H. de Puigpunyent, Places i Carrers de Sa Pobla i Sineu, "H. del Pensament a Mallorca", "Obispos de Mallorca", "Les Mallorquines d'Avui" i "Flora Mediterrània Occidental" entre altres.

• **Exposicions:** "Crònica de la joventut", "Esmalts d'Ahir i Avui", "L'Art Naif a Mallorca", "El Còmic a Mallorca" Cesar Manrique, Ben Jakober i un Cicle d'Exposicions amb diversos artistes.

• **Folklore:** Ajudes a 68 agrupacions de ball. Trobades i Festes Patronals o de Barri ("Colcada de la Beata", etc.)

• **Música,** amb actuacions de: Orquestra "Ciutat de Palma" a 15 pobles
Recitals Lírics (25 concerts)
Corals (a Palma i 25 pobles)
Cor del Teatre Principal (a 12 pobles)
Música a les escoles
Festivals de Deià i Pollença
Trobades de Bandes de Música (5 trobades)

• **Biblioteca Artesana** (18.188 volums i 3.920 usuaris de 1986)
• **Arxiu General del Consell** (2,1 km. de documentació amb 17.000 unitats documentals).

• **Teatre Principal**

A part de la programació habitual d'obres teatrals, òpera i cine-club,

destaquen les activitats següents:

Concurs de Textos Teatrals únic dins l'illa (març de 1987).

Concurs d'Art Pictòric relacionat amb el tema teatral (març de 1987).

Concurs de Teatre Infantil i Juvenil (març de 1987).

Concurs de Pintura Infantil relacionat amb el teatre de fi d'interessar-hi tota la minyoria (març de 1987).

Mostres de Pintura i Escultura per a la Tercera Edat, del qual s'han fet dues mostres.

Cicles de Conferències referides a Personatges que han fet la Història de Mallorca i d'altres.

Mostra teatral, actualment en preparació, que es durà a terme la pròxima tardor.

Premi de Cine Amateur del qual es va rebent pel·lícules i que es durà a terme a final de maig.

Creació i actuacions d'un Cor per a actuacions escèniques.

ESPORT

Cal destacar el Campionat del món de la classe "FINN" de vela i l'inici de la volta Ciclista a Espanya, l'any 86. La creació de les escoles esportives que han mobilitzat a més de 13.000 persones i

del Trofeu Consell Insular - Illa de Mallorca, ja atorgat a moltes disciplines esportives:

• Trofeu Illa de Mallorca de Caça Submarina.

• Torneig Futbol d'Empresa.

• Pujada Automobilística al Puig Major

• Rallye Pla de Mallorca d'Automobilisme

• Volta a Mallorca - relleus, atletisme

• Pujada al Puig Major de Motos

• Gran Premi Pla de Mallorca de Ciclisme

• Proves d'Autocross

La cultura i l'esport han estat sempre uns dels objectius més importants pel Consell Insular de Mallorca. Avui podem veure els resultats d'una bona gestió. D'un bon Consell.

BON CONSELL, BONS RESULTATS

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

JA TENIM HOSPITAL

El dilluns dia 16 de Novembre de 1987 passarà a la història de la comarca de Llevant com el dia que es va concedir l'Hospital Comarcal a Manacor, això era un somni que venia ja de temps enrera i que darrerament havia agafat més força, quan pareixia que la cosa ja no era possible es va crear la Plataforma Comarcal Pro-Hospital a Manacor, que va culminar la seva tasca amb la multitudinària manifestació a Ciutat que potser fos la clau de la concessió de l'Hospital a Manacor. Anem ara amb un breu resum a examinar les dates més importants del procés per l'hospital.

Tot va començar l'any 1981 en què en el mapa sanitari es preveu un Centre Comarcal a Manacor, l'Ajuntament de Manacor va començar les gestions per adquirir els terrenys, l'any 1982, més concretament el 5 d'agost l'Ajuntament de Manacor reb un telegrama en el qual se comunica que s'aprova el presupost per la construcció de l'hospital comarcal a Manacor i entre una cosa i s'altra, entre canvi de Govern, canvi de batle i altres coses s'arriba fins a l'any 1986, en els mesos d'abril i maig Ernest Lluch, Ministre de Sanitat, diu que es farà un segon hospital a Mallorca i que abans de què acabi 1987 es plantejarà aquest segon hospital; l'any 1986 acabà en converses entre els organismes competents, arribam a l'any 1987, el 25 de febrer un diari de les illes publica un article amb el títol "La comarca que se quedó sin centro hospitalario", enllà on es diu que Manacor s'ha quedat fora del pla trienal de nous hospitals, el dia 26 del mateix mes el Ministre de Sanitat declara que no està descartat un segon hospital a Mallorca, ja en el mes d'abril el Parlament aprova el Pla d'Ordenació Sanitària de la Comunitat Autònoma i contempla com a prioritari

ri un hospital a Manacor; el 28 de maig la premsa diu que el Ministre de Sanitat inclou dins els seus plans d'inversió un hospital per Mallorca i principalment el de Manacor, ara arrel d'una notícia apareguda el 10 d'octubre a un diari mallorquí on s'afirmava "Madrid deja sin hospital a Manacor y su comarca" i encara més, diu que el segon hospital de Mallorca es farà a Palma, ja pareix que tot s'ha perdut, però malgrat això es crea la Plataforma Comarcal Pro-Hospital a Manacor que té la tasca fonamental de coordinar tota la feina

a favor de l'Hospital. El 20 d'octubre surten a llum els cartells de la Plataforma; amb el lema "Llevant s'alxeca" se convoca a la gent per un acte en el Parc Municipal de Manacor, el dia 23 unes dos mil persones assisteixen a la convocatòria amb el lema "Tots a Palma", d'aquesta convocatòria surt la decisió d'anar a Palma per manifestar el desig de la comarca perquè el segon hospital es faci a Manacor. Arriba el dia 31 d'octubre, dia assenyalat per a

la manifestació a Palma, aquest dia els comerços de Manacor varen estar tancats per solidaritzar-se amb la Comarca de Llevant, la manifestació va ésser tot un èxit de participació, 10.000 persones van cap a Ciutat per demanar l'hospital a Manacor i per entregar al Delegat de Govern un manifest perquè el fes arribar al Ministre, uns dos mil cotxes i 70 camions participen a la caravana cap a Ciutat, Ariany va estar present a la manifestació encara que fos un grup reduït d'arianyers els qui anàssim, ens vàrem voler afegir al crit de "Volem un hospital!", els ciutadans varen quedar escoionats quan varen veure els "pagesos" tan decidits se pensaven que no érem capaços de fer el que fèiem, ells mateixos mos deien "sou fabulosos", "sou coionuts", això són paraules textuales que vàrem poder sentir de boca dels ciutadans aquell dia; després de la manifestació ja només quedava el sí o el no definitiu per a la construcció de l'hospital a Manacor.

El 16 de novembre es reb la gran notícia, l'hospital ha estat concedit a Manacor, això ha estat gràcies a la gran unificació i resposta de la Comarca de Llevant, es pot dir que aquest dia la Comarca de Llevant va dur l'hospital cap a Manacor.

Ara ja tenim l'hospital, aquest hospital no hauria d'ésser un "hospital" entre cometes, hauria de ser un hospital complet, hauria de ser un hospital que funcionàs bé, no fos cosa que quan hi duguem un malalt ens diguin que el duguem cap a Palma perquè aquí no contam amb els medis o personal adequat per fer tal cosa, de res hauria servit fer l'hospital a Manacor si passa això, esperem que no sigui així.

Ben aviat ja no caldrà recórrer el camí

Jaume Taberner Ribot.

I CONCURS PERSONATGES POPULARS

El passat dia quatre de desembre es va fer entrega dels premis "PERSONATGES POPULARS" en la seva primera edició. Aquest concurs va esser organitzat per l'Associació de Premsa Forana i el CIM.

El Concurs consistia en què totes les revistes de l'Associació podien presentar un personatge popular que tengués una resonància estrictament local. De les quaranta-dues revistes que pertanyen a l'Associació, tant sols deu varen presentar dins de les seves pàgines algun personatge. Però no era la qualitat de l'escrit el que es premiava, el motiu del concurs era el de retre homenatge a aquelles persones que desenvolupant una tasca important i oferint un desinteressat i moltes de vegades no agraït servei, no tindrán mai aquest petit homenatge.

Les persones elegides per cada revista foren:

Caterina Sastre, de la revista *Veïnats de Calvià*, pel seu oferiment gratuït com a gestora i a més ocupa diferents càrrecs importants dins de diferents associacions calvianeres.

Aina Socies, revista "Bona Pau" de Montuïri, invàlida fa un grapat d'anys desenvolupa diferents labors socials dins Montuïri.

Carles Costa, animador cultural i home molt vinculat a la premsa forana de Sant Joan.

Tomeu Bennassar, escolà major i artesà del fang i els globus. Presentat per *Coanegra*, de Santa Maria.

Mestre Mariano, guitarrista d'Algaida, revista *Es Saig*.

Catalina Vanrell, comare de Ma de la Salut, revista *Fent Carrerany*.

Gaspar Parets, continuador de la tradició de la llet d'ametla a Pòrtol i comarca, presentat per *Pòrtula*.

Toni Salvà, S'Arenal, policia i batle de barri.

Miquel Capó, Ca'n Picafort, primer diaca mallorquí.

Mateu Amorós, fundador i durant molts d'anys responsable de la revista *Ariany*.

Els tres primers reberen un diploma i a més una escultura de l'artista *Sarasate*, els altres també reberen un artístic diploma, el qual és un reconeixement als seus mèrits com a persones populars.

A l'acte hi assistiren el president del CIM i també el conseller de cultura que amb un breu discurs tancaren la vetlada recomenat la continuïtat d'aquesta convocatòria.

Joan Molinas i Julià.

NOTÍCIA

La notícia d'aquests dos mesos i potser de tot l'any que ve, és la de canviar el capell a l'església. Pareix esser que estam com un colador i es fa precis canviar-les, i això suposa un caramull gros de duros, els pressuposts rondan els vuit milions de pessetes, i don *Mateu Buades*, el nostre rector, ja ha posat en marxa sa campanya per veure si replegarà els doblers per arreglar-les abans de l'hivern que ve. De manera que els que no ho sabieu ara quedau informats, i si teniu cap doblor per contribuir-hi a La Caixa hi ha un compte obert per a les teulades.

Als propers números de la revista vos informarem de les novetats que hi pugui haver, tant amb obres com amb doblers.

* * * * *

PERSONATGE

El personatge d'aquests mesos no és una sola persona, és un grup de joves del nostre poble.

Són els quintos d'enguany, que s'han presentat com a "quintos 87-88", ja que el seu període d'activitat comença dins el 87 i acabarà dins el 88. Hem considerat oportú fer-los el personatge d'aquesta vegada perquè creim que això és un costum que no s'hauria de perdre, a ells els volem desitjar molta de sort i que se passin aquest temps de la millor manera possible, sense fer les bromes massa grosses.

VOCABULARI RELACIONAT AMB

ESTUDIS

Barbarisme

Quaderno
Lliteratura
Borrar
Tissa
Estodiar
Companyero
Recreo
Passillo
Bombilla
Boligrafo
Lapis
Sobressoliente
Bien

Forma correcta

Quadern
Literatura
Esborrar
Guix
Estudiar
Company
Esplai
Corredor
Bombeta
Boligraf
Llapis
Excel·lent
Bé

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA

A n'aquest número, anirem de matances. No he fet cap entrevista a ningú en concret, sinó que, essent matancer un dia, vaig pensar: Perquè no entrevistar a una família en matances?

Realment, ara estam en temps d'això; poques són les cases que al manco ja no han matat un porc per fer una bona perxada i així poder passar tot l'any.

Si ho pensam bé, el dia de matances, és una de les fites capdals dins una família pagesa; han preparat durant tot l'any el porc que una vegada mort i obrat servirà d'aliment per la resta d'any i sinó, pensem tot el que es treu d'ell: sobrassada, saïm, botifarrons, ossos..., el que dèia, encara que no ho semblí, un dia assenyalat, ja que dins l'alimentació d'una família, es pot parlar d'abans i després de les matances.

- Digau, com comença tot aquest truí?

Uffl es truí ja comença es dia abans, ja que s'han d'anar a cercar totes les coses que fan falta p' es porc i que tal volta no les tenim, ja que has de tenir en compte que hi ha coses que només s'utilitzen aquest dia i tota una família es serveix de sa mateixa, com pot esser sa màquina de capolar, ses ganivetes, es ribells, ses calderes, sa banca per matar es porc, etc. Idò bé, tot això, s'ha d'anar a cerca i preparar per tenir-ho tot a punt per quan s'hagi de menester. També s'han de comprar ses espècies i sal, per trempar sobrassada i demés.

- Ara ja tenim tots els preparatius, com comença un dia de matances?

Beñ prest. Moltes vegades encara fa fosca negra, i els quatre homes de sa casa, van a cercar es porc, mentres ses dones comencen a preparar sa banca i a encalenticir aigua que se n'emprerà molta aquest dia.

Una vegada es porc a casa, es clava sa ganiveta i a partir d'aquí, tot és una cadena fins que tenim sa perxada penjada.

Una vegada mort, se l'ha de pelar, fregar amb pedres tosques i afeitar a fi de què no quedi cap serra. Una vegada net i afeïtat, comença sa tasca de desfer-lo, començant per es potons i poc a poc no mos donam compte i ja el tenim amb sa xulla enlaire.

- Anau separant coses, i després què?

Tot lo que es va separant d'es porc es posa damunt taules i aquí es va separant lo que és sobrassada, d'es saïm, d'es botifarró, etc.

- I com sabeu lo que és una cosa i lo que és s'altra?

Mira, a sa sobrassada, hi pot anar tota sa carn; també s'hi ha de posar un poc de xulla, perquè sinó, seria molt seca, per tant, s'hi posa part de sa xulla d'es laterals d'es porc, s'altra part es posa al saïm.

A n'es botifarró, s'hi posa es fetge, sa freixura ets entrevins d'es budells, ses cornes, ses ronxes i si hi volen posar carn, hi posen tota aquella que tengui sang; també, s'hi posa sang per afegir tot lo que es mescla.

Es camaïot es fa de tota sa carn sanguinosa i xulla tallada a trossos.

I es saïm, es fa amb xulla mollia i sagins.

- Com veig, no pot esser matancer tothom, ja que pareix difícil destriar una cosa de s'altra.

No creguis, més o manco, tothom sap lo que és una cosa i lo que és s'altra. Això es va aprenent de pares a fills; a més, sempre hi ha qualche entès a sa família que es converteix en capatàs i va donant ordres: això, és sobrassada, això saïm, etc...

- Bé, ja tenim sa carn separada, ara què feim?

Posam sa màquina de capolar en marxa i comencem a capolar sa xulla per fer saïm. Una vegada capolat, es posa a n'es foc perquè es fongui i una vegada fus, es cola. Lo que s'ha colat, es posa dins pots i és es saïm que s'emprarà durant s'any per fer coques, panades, ensaïmades, etc... Lo que queda sense colar, són ses ronxes o raïssons que a part de posar-se a n'es botifarrons, n'hi ha que les utilitzen per fer coques.

Una vegada capolat es saïm, ve sa sobrassada. Aquí t'hi pots aferrar ja que és molt mala de capolar. Bé això era un temps perquè ara, posen un braç de ferro que va d'una roda de cotxe fins a sa màquina capoladora i tot es capola tot sol.

Quan s'ha capolat tot lo que va a sa sobrassada, i abans de què refredí, es trempador ja s'arromanga i comença a mesclar.

- Quines espècies es posen i com sabeu les quantitats a posar?

A sa sobrassada, es posa una unça i mitja de pebre bord per quilo de carn, una unça de sal per quilo, dues embostes de pebre bó i després el pebre coent a voluntat. Tot això, es mescla ben mesclat mentres veus que es ribell va agafant es coloret vermellós fins que arriba es moment de tastar si està bé d'espècies; per això, s'agafa una pella i es fregeixen un parell d'espipellades. Si està bé de gust, es dóna per trempat sinó, s'afegeix lo que faci falta.

P'es botifarró, s'hi posa pebre bó, pebre bord, sal, pebre coent, nou moscada, llavors de fonoll i una mescla que es diu "totes espècies". Tot això, es posa a l'ull i una vegada ben mesclat, també es fregeix per provar si manca alguna cosa.

Si també s'ha fet camaïot, ara s'ha posat de moda no fer-ne, només es trempa amb sal i pebre bo.

- Durant aquest temps que ha passat fins ara, s'altra gent que feia?

MATANCERA

Hi ha feina per a tothom encara que no ho paresqui. Hi ha ses budelles que es posen a fer budells nets amb sal, llimona, vinagre i molta d'aigua, fins que a força de rascar, fregar i girar, queden completament nets.

Per altra part, hi ha ses cuineres, que ja de ben dematí, comencen a preparar per berenar, dinar o sopar depèn de lo que s'hagi de fer. Primer, feien dinar i sopar, ara lo que es sol fer és a mitjan dematí fregir tallades de llonganissa, carn magre i fetge i després no menjar més fins haver acabat a mitjan hora-baixa, i lo que es sol menjar és arròs brut, aguiat de pilotes, sopes de matances o frit de matances.

I tornant a sa feina, també n'hi ha que preparen ossos, tallen costelles, cusen budells, etc.

- Ara, ja està tot trempat i budells nets, que ve ara?

Començam a omplir es botifarrons i camaïots, lo darrer que s'ompl són ses sobrassades.

Es botifarrons una vegada omplits, s'han de bullir de vint minuts a mitja hora i els camaïots de dues a tres hores segons sien petits o grossos. És costum, abans de posar a bullir, de resar tres avemaries a la Santíssima Trinitat perquè tot surti encertat.

Acte seguit, ja es posen a omplir ses llonganisses i sobrassades, que després de fermades i apedaçades, si s'han esclatat, s'untan amb pebre bò i ja estan llestes per anar a sa perxa.

I així no mos donam compte i ja tenim es porc completament obrat.

- Hem arribat a la fi i no han sortit per res els infants. Què fan durant tot el dia?

Jugar. Juguen tot lo dia. Temps enrera, era més divertit. Record que primer, els al.lots es passaven tot es dia anant a cercar romaguers fins que tenien un bon caramull; llavors es vespre, abans de sopar, s'encenia i es feia un bon fogueró que era s'alegria d'es nins mentre anaven cantant cançons com:

Mestre Pep randeta
té una bufeta
com un tamborino
¡Viva la Pepa!

O també:

Mestre Serris té un bou
i el fa jeure a sa serena
i ni dóna per s'esquena
tant si en vol com si no en vol.

I altres per l'estil que ara no record. Però ara, tot és diferent, abans un dia de matances era un dia de festa, i ara a lo únic que se va és a fer via i acabar aviat.

I així és més o manco un dia de matances. Segurament difereix molt poc d'una casa a una altra, i lo que és segur és lo que deia al començar: És un dia assenyalat per una família, ja que a partir d'ara, hi haurà botifarrons, sobrassada, xulla i carn fresca. Bon profit!

BIEL TOVELL

ADÉU A TOTS

Arriben moments dins la vida on una persona es veu obligada, per qualsevol tipus de motius, a dir adéu a un projecte, obra o col·lectiu amb el que ha viscut molt de temps; que un sent a dintre del seu cor i que sempre recordarà amb estima.

Aquest és ara el meu cas, pel que a "Sa fulleta" es refereix.

Ja en temps de D. Mateu Amorós, vaig col·laborar fent qualche escrit i després de la seva fugida, junt amb un parell d'amics, ens fèrem càrrec de què aquesta revista no morís. Fa d'això ja quasi tres anys i mig, i encara que no em quedi bé, no crec que sigui pecar d'immodest dir que em sent orgullós del que s'ha fet durant aquest temps.

Es ben cert que la feina és molt millorable, no ho dubt, però si es tenen en compte les circumstàncies que l'enrevoltaven -ningú no cobrava un duro, tots teníem altres ocupacions, érem molt pocs, etc.- reconeixereu amb mi que el balanç s'ha de donar per molt favorable.

Així i tot, el que més content em deixa d'aquesta temporada, a part de la consolidació d'amistats, és de, contràriament al que alguns haurien volgut, haver sabut mantenir una total independència de qualsevol grup o associació sense rebujar-ne cap i col·laborant amb totes. En aquest punt crec que la nostra línia ha estat perfecta.

No he cregut mai amb una revista que només conti una part de les notícies, encara que siguin les bones i amagui les dolentes. Crec que a un poble hi ha coses bones i coses dolentes i s'han de dir totes. Tampoc no vull que una revista a la que pertences s'identifiqui amb cap grup o partit sigui del caire que sigui, i nosaltres, amb aquests tres anys llargs, no ho hem fet. Hem estat totalment independents i no hem escoltat pressions de ningú.

Ara, motius de caire personal em duen a haver de deixar-ho amb molt de greu per la meua part.

A partir del pròxim número seran altres els qui agafin les riendes. Tots els hem de donar les gràcies per fer-ho i desitjar-los una feina justa i profitosa.

Per la meua part, tan sols donar gràcies a tots vosaltres per confiar en nosaltres i demanar perdó si qualcú s'ha sentit ofès o molest injustament per culpa meua.

Feliç any nou, adéu i gràcies a tots.

Joan Genovard Riutort.

VELLS RECORDS

No s'hauran demanat alguna vegada, quins i com foren les gents que ocupava el nostre poble, fa anys, lluitant amb les seves vides per fer-lo millor?

Pels que hagin experimentat aquesta pregunta, els hi contaré que no ha estat fàcil trobar llibres o documents que parlassin extensament de la història d'Ariany, però el poc que he recollit l'esquematzarem un poquet.

Quasi tot guarda relació amb l'evolució de l'església local. En aquells temps en què la gent era feliç amb poc, i que suava per guanyar-se el pa, gent que creia que el seu ideal d'estimació era Déu i que sempre tenia misericòrdia d'ells.

Aquesta misèria i pobresa, en gran part, era deguda a què la major part de la població depenia de la terra com a medi de subsistència. Però, passem als fets! Després de la conquesta de Jaume I, fou Don Bartomeu d'Aulona al que se li concedí, amb la repartició de terres: 128 quarterades d'Ariany (vénen a ser 18 "jovadas").

Els seus distints successors no es coneixen o no està clar quins foren. Però sí sabem que quan el càrrec de senyors d'Ariany ho posseïa la família Cotoner, fou Felip V, per la reial carta del 3 d'agost de 1717, que els concedí el títol de marquesos. Per aclarir l'en-

trada d'aquest nou rei, contaré tots aquells problemes que succeïren.

Carles II mor el primer de novembre de 1701 sense descendència. S'estableix una lluita de potències: França pretén que Felip ocupi el tron espanyol. Anglaterra, Holanda i Àustria, temerosos del poder francès, sostenen el dret de l'arxiduc Carles d'Àustria; es produeix l'anomenada guerra de successió. Resolta la qüestió successòria a favor de Felip de Borbó, les Balears (i la resta d'Espanya) el reconeixen com a rei.

El bisbe D. Diego de Arnedo va fer una gira i a Petra va donar el dret al rector D. Francesc Gual perquè beneís la capella i així poder celebrar en ella qualsevol capellà, complides les ordres superiors.

A partir d'una sèrie d'ordenacions que foren prescrites des del 26 de desembre de 1570 la capella d'Ariany ja va ésser objecte de visita pastoral de Bisbes o dels seus legats.

Després d'haver rebut el títol nobiliari, els marquesos fundaren damunt l'antiga capella l'església, també es va aixecar un edifici anomenat S'AUBERCH, lloc on els pagesos anaven a pagar als marquesos els seus tributs. En darrer lloc també es va aixecar una petita casa destinada a la residència del rector.

L'església experimentarà grans reformes amb D. Martí Truyols. Les edificacions no poden datar-se, l'únic objecte que delata una data és un rellotge i la data és de 1792.

La titular de l'església és Ntra. Sra. d'Atotxa duita des de Madrid pel Sr. D. Marc Antoni Cotoner, primer marquès. Aquesta s'havia corcat i D. Joan Riera i Moragues en va beneir una nova el primer de setembre de 1899, construïda per l'escultor D. Miquel Arques, els piadosos donants de tan devota imatge foren els seus padrins, i foren D. Sebastià Caldentey i Darder, i Dona Teresa Alesa i Nogues.

Com a conseqüència de l'erecció en Vicaria el 22-VII-1886 i de la instal·lació a Ariany de la reserva y administració de sacraments, fou la construcció d'un cementiri per sepultar els difunts de dita feligresia. El primer cadàver sepultat fou D. Jaume Rigo, i va ésser traslladat des de Petra.

Ara citaré tots els vicaris o capellans que han regit l'església d'Ariany (pot ser que m'equivoqui, si és així perdonau-me):

D. Antoni Vadell Pre.	1839 a 1843
D. Llorenç Esteve Pre.	1843 a 1854
D. Bruno Rebassa Pre.	1855 a 1870
(Natural de Tarragona)	
D. Juan Torres Pre.	
(Natural de Porreres)	
D. Miquel Vicens Pre.	
(Natural de Petra)	
D. Antoni Bonet, Pre.	
(Natural de Petra)	
D. Llorenç Ginard, Pre.	
(Natural de Sant Joan)	
D. Antoni Jordà, Pre.	1887 a 1895
(Natural de Montuiri)	
D. Joan Riera, Pre.	1895 a 1905
(Natural de Petra)	
D. Martí Truyols, Pre.	1905 a 1942
(Natural de Manacor)	
D. Antoni Rubí Pre.	
D. Mateu Amorós Pre.	1964-1984
D. Miquel Vallespir Pre.	1985-1985
D. Mateu Buades, Pre.	1985 -

També puc dir que D. Miquel Aulet va ésser l'apoderat de la Exma. Sra. Marquesa d'Ariany des del 1839 a 1859.

Així podria anar anomenant persones importants dins Ariany. Poc a poc aquestes persones varen anar desapareixent i actualment pocs se'n recorden ja d'ells, però varen existir com nosaltres, visqueren en temps difícils però feren el que trobaren millor, per la prosperitat o futur d'Ariany. Ja sols queden vells records.

Bàrbara Cànaves.

CONSELL
INSULAR
DE
MALLORCA

SERVEI D'EDUCACIÓ SANITÀRIA

El 25 de Desembre és Nadal i fa molts de segles la festa del Naixament del Bon Jesús, com totes les coses aquesta festa ha anat evolucionant dins la societat, fins i tot ha arribat a canviar certs costums; avui en dia quan deim Nadal tothom li dóna una interpretació diferent, per exemple els al·lots pensen amb les vacances i reis, altres amb la "Nochebuena" i la "Nochevieja", i així podríem anar fent una llista de pensaments o significats de la paraula Nadal, això no passava fa uns anys en el temps dels nostres padrins o repadrins. Nadal era la festa més important i anava tota enrevoltada els seus rituals que ara ens pareixen anècdotes, aquí hi ha una descripció de la Nit de Nadal de finals del segle XIX o principis del XX de la part rural de Mallorca. Nadal era la festa major de l'any amb resabís d'antigor, i tal volta el tió de Nadal està entrabaulat amb les focatèries que feien els pagans, al trobar l'amo de possessió un tió gros i mal d'estallar, el guardava i l'anomenava "es tió de Nadal", i el posava a la foganya el dissabte de Nadal, al començament de la vetlada, per trobar foc a la venguda de les Matines; aquella vetlada se passava jugant a cartes; escambrins, trenta-ú o moneiot, amos i missatges tots plegats, sense fer-hi nosa les dones. Se jugaven les ametlles torrades que la madona sense planyer-les, havia posades damunt la taula del joc.

En aquell temps la gent de les possessions i lloguets del voltant anava a Matines a l'església d'aquella barriada, que començaven a les quatre del matí perquè el capellà i músics partien de la vila, després d'acabades le Matines i haver tastades les coques bames i les de torró, mesclades amb quatre ametles torrades i per acabar un bon tassó de vi blanc, que servia per ensaborir-lo, fer-se la boca neta i no sentir tant de fred.

Aquella gent partia cap a Matines, per esser-hi d'hora, a les tres o tres i mitja de la matinada; fent-se llum amb un parell de fanals d'oli. Aquelles Matines eren de lo més bufarelles, dins l'església havia penjades més de cinc dotzenes de neules dolces i quan la Sibilla acabava de cantar la profecia pegava espasada i no heu vist tanta grapa mai per engospar qualche neula, tant l'al·lotea com la gent grandolassa. Els músics de corda venguts de la vila, acompanyaven el cant delvou-veri-vou, de cançons nadalenques, mentre la gent adorava el Minyó Jesús. A la sortida de les Matines, els foravilers, com havien fet abans els vilatans, s'empesolaven un bon tros de coca bamba amb torró i amb quatre glops de vi blanc, posaven els fonaments pel frit de porcella, que era el berenar del dia de Nadal.

La porcella, menja obligatòria per la gent que podia, se matava el dissab-

te i el vespre se ben fregava amb llimona i s'untava de saïm amb sal i pebre-bò. El rostir-la, l'endemà era quasi un ritual i l'amo solia ser l'encarregat de tal quefer. Se rostia amb un burjó passat pel cul i li sortia per la boca, aguantat dins el forn per dos banquets de ferro o dos mitjans, se tapava amb fulles de col pequè no se socarràs i el caliu del forn, amb fulles de figuera de moro. A moltes de cases s'omplia el ventre de la porcella amb farciment, i endemés s'omplia de farciment el bisbe, que se covia dins la rostidora, que estava davall sa porcella, perquè amb el suc que degotava prengué bon gust.

Quan la porcella era cuita, segons la dita de l'amo i la madona, ja podien tirar l'arròs dins la greixonera i torrar les neules dolces amb les esmolles damunt la caliuera, i llavors enrodillar-les ben enrodilladetes perquè després de dinar estassin a punt. Per dinar s'aplegava tota la família: els fills i filles fadrines i fills casats; les filles casades anirien al dinar de la segona festa, perquè el dia de Nadal l'havien de fer amb els pares d'ell; encare hi haurà porcella, farciment i quemullars. La porcella solia arribar al dia de Cap d'Any i això que n'enviaven qualche tros als familiars que duïen dol.

Per dinar, sempre un poc tard per allò d'haver paït la freixura, un bon arròs brut, uns escaldums o gall farcit, porcella rostida amb farciment o sense, coques bames, coques de torró, també d'ametla, llet d'ametla (a sa Cabaneta, Santa Maria, Pòrtol i Santa Eugènia), neules dolces, ametles torrades i anous. Vi fet en casa o del celler que millor el tenguessin, i vi blanc.

No hi havia cap casa, per pobre que fos, que per Nadal no se menjàs un pollastre amb escaldums, rostit o farcit, endemés de les altres coses dolces.

Horabaixenc s'anava a donar les bones festes als bloncos, plegant-los les mans; als amics corals i benefactors, i demés familiars. Les al·lotes que festejaven, a mostrar la tumbaga, que les hi havia regalat l'enamorat, i els enamorats a alabar el bon gust de l'al·lota amb el present de coques o qualche mocador de lo més fi.

Aquí ha quedat una mostra de lo que era aquesta festa, basta pegar una ullada al menjar d'aquest dia per veure la importància que tenia Nadal dins la ruralia mallorquina.

-12- RELLOTGE DE SOL CASOLA: FES-T'EN UN

Del Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports hem rebut aquest article que se publica per considerar que se tracta d'una construcció curiosa i entretinguda.

Dins els rellotges de sol n'hi ha uns que no són gaire coneguts i que se diuen "de pastor". Aquest nom, segons he sentit a dir, ve de què, un temps, s'usaven entre els pastors del Pirineu en formes molt rudimentàries.

Doncs bé, d'una manera molt senzilla s'exposa com poder construir-ne un amb l'ajut dels dibuixos adjunts.

Se comença per cercar un pot buit d'una beguda refrescant (per exemple "coca-cola" o cervesa) que té forma cilíndrica amb una base plana i una altra lleugerament còncaua i enfonyada. Per la base plana hi sol haver una retxillera que deixa la llengüeta de quan s'obre. Per la base còncaua, i just enmig, se fa un foradí per a passar-hi un fil de ferro de dos o tres mil·límetres de gruixa fins a la retxillera de l'altra base, de tal manera que aquest fil vagi per l'eix del cilindre, havent-lo abans passat pel centre del disc retallat del dibuix adjunt; fet això se dobleguen els dos extrems immovilitzant el fil, deixant l'extrem de la base plana amb forma d'anella damunt el disc, el qual s'aferra a la base, reforçat, millor amb una cartolina interposada per mor de la retxillera.

Tot seguit se retalla l'àbac de les hores del dibuix adjunt i s'aferra al cilindre del pot, amb la base plana a la part de damunt, i amb el caire de l'anomenat àbac a 8 mm. del caire del pot (per tal de què s'aferra lliurant la mica de bombat del pot). Per aferrar l'àbac és precis fer coincidir les dates del disc tal com la figura indica.

S'ha acabat la construcció disposant la busca del rellotge, també amb un fil de ferro enganxat al eix davall l'anella i amb la forma i dimensions que s'aprecien en el dibuix.

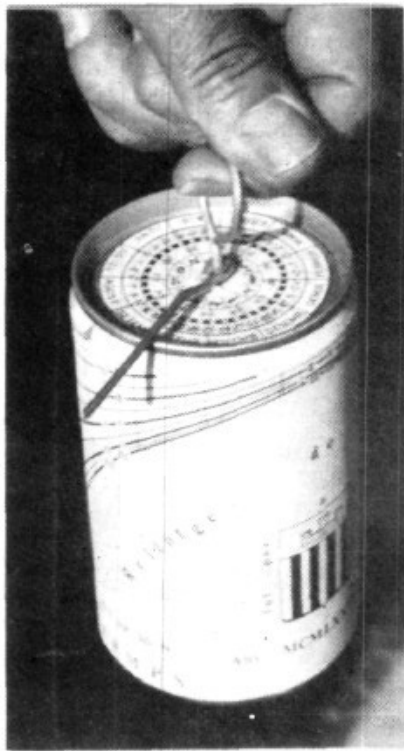
I ja estam en condicions de poder fer la lectura. Per això cal suspendre el pot per l'anella, millor fent-li un cordonet i posar la busca damunt la data del disc (on es poden veure els

mesos ordinaris i paquets de dies de cinc en cinc, i també els mesos zodiacals amb el signe corresponent), i tot seguit, fer girar el rellotge fins que l'ombra de la busca sigui vertical; la punta de l'ombra de la busca donarà l'hora llegida a les corbes de l'àbac.

I tot d'una és precis fer una aclaració: se llegeix així l'hora de "temps vertader" que quasi mai és el mateix del "temps mitjà" dels nostres rellotges de polsera; no es tracta d'un defecte d'aquest rellotge, el mateix succeeix a qualsevol rellotge de sol; però no és un inconvenient per a conèixer l'hora d'aquest temps que ens interessa: si corregim l'hora llegida amb els minuts que, per cada data marca el disc, tendrem el mateix temps dels rellotges de polsera.

I just manca dir que si el pot s'omple amb arena o grà el pès augmenta i s'aconsegueix una millor compensació del petit desequilibri provocat per la busca a la verticalitat de l'eix.

Sant Joan, Novembre de 1987
Rafel Soler i Gayà

POSEM LES COSES CLARES

Vos asseguro que em sap molt de greu haver de tornar xerrar d'un tema ocorregut fa ja més de mig any. Però, encara que només siguin quatre paraules, em veig obligat a fer-ho. Em refereixo a la carta titulada "Indignant i vergonyós" del darrer número, on es qüestiona el meu escrit del número 158 d'aquesta revista, referit a les passades eleccions i que jo titulava "Sa vergonya d'es poble".

No hi ha mentida més grossa que una veritat a mitges. Tu copies del meu escrit: "M'ha arribat a les orelles". Però jo havia escrit: "M'ha arribat a les orelles PER FONTS NO LLIGADES A CAP LLISTA I TOTALMENT DIGNES DE CRÈDIT". No vulguis desvirtuar les coses. Per a mi allò que "m'arribà a les orelles" era com si ho haguera vist jo mateix.

Per a tu i per a tots aquells que vulguin pensar com tu, vull que quedi ben clar -per darrera vegada- que el que jo exposava eren FETS COMPROVATS. Tenc testimonis, noms i llinatges. El que no els hagi fet públics només és perquè crec que no fa bé a ningú, ja que ells se donaren per enterats. No t'ho pareix a tu?

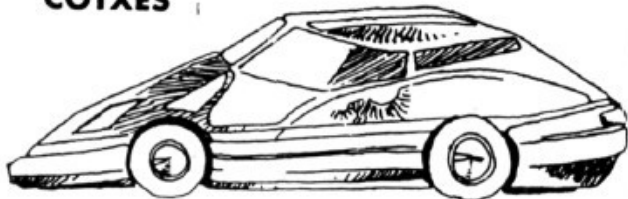
Quedi ben clar idò, que no em vaig sentir gens ofès, entre altres coses perquè la teva carta era molt correcta -com esper ho sigui aquesta- i perquè jo estic ben segur de totes i cada una de les que vaig escriure, que es "mantendrien a prova de bomba" com dius tu.

Ara, encara que jo no sé cap poesia per escriure, vull oferir-vos un acudit que, sense esser mallorquí, traduït no queda malament: "En aquest món, hem d'estar a ses verdes i a ses madures".

Joan Genovard Riutort.

VOCABULARI RELACIONAT AMB

COTXES

Barbarisme

Embrague
Freno
Asiento
Maletero
Ventanilla
Seguro
Panel
Mando
Faro
Limpiaparabrisas

Forma correcta

Embragament
Fre
Seient
Maleter
Finestreta
Assegurança
Plafó
Comandament
Far
Eixuga-parabrisa

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA

ANUNCIO

Todos los mayores de 65 años cumplidos, sean o no Socios de esta Asociación.

El Instituto Nacional de la Seguridad Social, extiende la CARTILLA SANITARIA DE LA TERCERA EDAD.

Los vecinos de Ariany, para conseguirla acudan ante Jaime Sansó Caldentey, C/ Menorca, 14, con:

1 foto tamaño carnet.

1 fotocopia del D.N.I.

1 fotocopia de la Filiación de la Seguridad Social.

Y se les será tramitado ante INSERSO para que se les extienda dicha cartilla.

Es muy interesante dicha Cartilla, en ella los médicos irán anotando las enfermedades que padece o ha padecido el interesado: como alergias a medicamentos, antecedentes clínicos, etc. etc., todo lo cual favorece al enfermo en caso de urgencias, por accidentes o enfermedades repentinas de inmediata intervención; con ello equivale a salvarle la vida si va acompañado de dicho historial, al ingresar en urgencias.

El 25 de Octubre último, esta Asociación en unión de la Asociación de la Tercera Edad Verge de Bonany, de Petra, salimos de excursión, dirección Felanitx, Porto-Colom, Porto-Petro, Cala Figuera, Santanyi, comiendo en el Restaurante Ca'n Tià Taleca en Lluçmajor, después el Arenal, Ca'n Pastilla y regreso.

En esta Excursión asistimos 39 arianyers.

El 31 de Octubre último, asistimos al Teatro Principal de Palma, donde se representaba la obra "DON JUAN TENORIO", para este acto el Consell Insular de Mallorca, nos facilitó 60 entradas gratis, y el Ayuntamiento de Ariany nos subvencionó con 15.000 pesetas.

Asistimos en Autocar 58 personas

En el comentario insertado en la página 12 de la revista nº 160, el que suscribe relata que sólo esperaba la crítica de algunos o la satisfacción de otros; pues ya se ha dado el chispazo. El Diario de Mallorca del viernes 20-XI-87, en su página 12, hay un párrafo que por una parte ensalza lo de las excursiones realizadas por esta Asociación. Pero luego entre otras cosas dice: "No obstante algunos serían partidarios de una gestión más audaz, considerando que el trabajo no debe limitarse a la mera organización de excursiones, sino que hay que intentar otros servicios.

En este sentido podrá interpretarse la dimisión como tesorero de Melchor Juliá", parece ser que sólo Melchor está interesado por la Residencia y Comedor, según el articulista del Diario de Mallorca, si precisamente en la Residencia-Comedor todos los de la Directiva estamos de acuerdo, y en cuanto a la dimisión referida el que suscribe la desconoce.

En cuanto a la Residencia con fecha 24-2-87, el que suscribe mediante instancia solicitó del Ayuntamiento de Ariany, tuviera a bien hacer los trámites pertinentes a las Autoridades Provinciales competentes (porque así está dispuesto) a la adquisición de los terrenos contratados, a los servicios técnicos, subvenciones, etc., etc., para la construcción del Centro-Residencia de la 3ª Edad. Verbalmente sabemos del Alcalde que se solicitaron a la Presidencia de la Comunidad Autónoma Balear, los servicios técnicos para los planos de la citada Obra. Esta obra de tanta envergadura no la puede realizar esta Asociación, siempre se nos ha recomendado por las Autoridades provinciales, que estas obras se tenían que realizar por el Ayuntamiento.

En cuanto al Local Parroquial, el día 1º de Abril del presente año se firmó el contrato que se nos cedió por 30 años unos 95 m².

Debido a las elecciones nos retrasamos a pedir subvenciones, pero el 16-6-87, el que suscribe personalmente en presencia del Alcalde D. Antonio

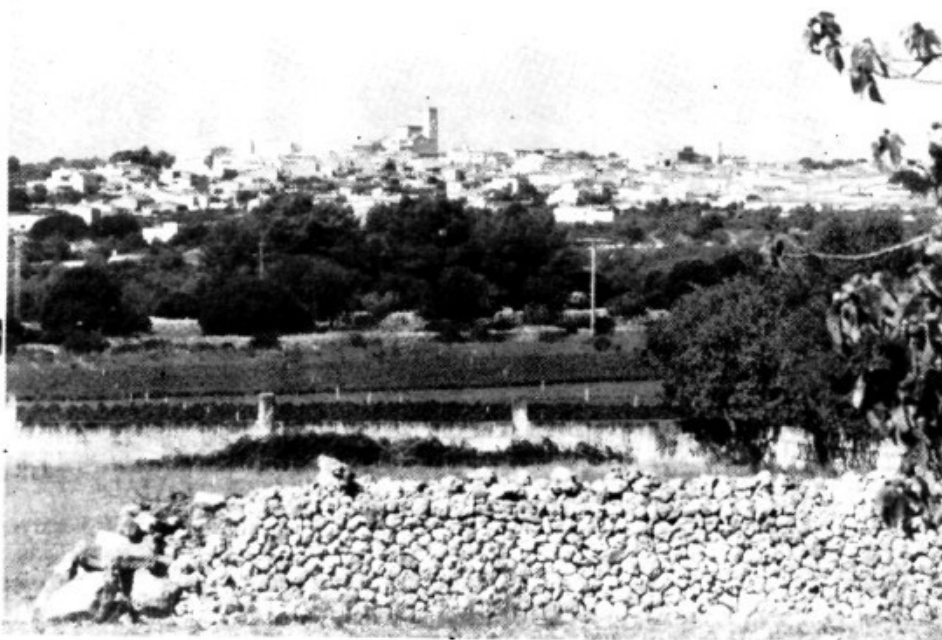
Pascual Ribot y Bernardo Mestre Costa entregué al Excmo. Sr. Don Jerónimo Albertí, entonces Presidente en funciones del Consell Insular de Mallorca, la solicitud de una subvención, para poder acondicionar el Local Social anejo al Local Parroquial, dicha solicitud no cuajó, porque no tuvimos noticia de ello.

Se acompañaba el siguiente presupuesto: 1.421.029 Ptas.

El día 1º de Diciembre actual hemos recibido una comunicación del Negociado d' Acció Social, del Consell Insular de Mallorca, en la que nos notifica que se nos concede una subvención de 298.297 pesetas, las que corresponden a las partidas de carpintería, albañilería y pintura, exigiendo la presentación de los justificantes de la obra realizada para abonamos dicha cantidad a nuestra cuenta en "La Caixa" de Ariany. El albañil Pedro Ribot Vanrell, nos ha prometido que pasadas las próximas Navidades realizará dichas obras. En cuanto a las dos partidas de electricista y mobiliario, nos dijeron que a primeros del próximo año se lo recordemos y que entonces nos completarían lo pedido.

Por lo tanto ruego al cronista del Diario de Mallorca, que cuando quiera que salgamos a las páginas del diario estoy abierto a informarle de lo que pueda, pero eso de publicar DISCREPANCIAS en la Tercera Edad de Ariany, no beneficia a la Asociación, estando como estamos pendientes de recibir subvenciones.

Jaume Sansó

Fotografía: Joan Ferrer

CONSELL PARROQUIAL

Segons les noves lleis de l'Església, a la nostra Parròquia d'Ariany, el dia 25 de setembre d'aquest any 1987, es va constituir el Consell Parroquial d'assumptes econòmics, que el formen, com a representants del poble d'Ariany,

D. Mateu Buades Cladera, el rector.
D. Antoni Ribot Pascual, el batle.
D. Rafel Santandreu Rigo
D. Sebastià Cànaves Ribot
D. Guillem Ferrer Mestre
D. Pere Ribot Vanrell
D. Joan Riera Cànaves

Els membres d'aquest Consell Parroquial d'assumptes econòmics tindrà la missió d'aconsejar i ajudar al rector en tots els assumptes d'economia que pugui tenir la Parròquia, i fer també que, conjuntament amb el rector, decidisquin què és el que s'ha de fer a la parròquia i com convé dur-lo a terme.

Tots els membres d'aquest Consell Parroquial d'economia formaran també la Comissió d'Obres, amb tot allò que faci referència a fer les teulades noves de la Parròquia, si de veres volem conservar la nostra bella església que hem tengut la sort d'heretar dels nostres avantpassats.

El Consell Parroquial d'assumptes econòmics, per constituir també la comissió d'obres prest es reunirà per revisar els dos avantprojectes i els dos presuposts de les obres de les noves teulades de la Parròquia, que ens acaben de fer i entregar els dos arquitectes, D. Sebastià Gamundí i D. Antoni Oliver.

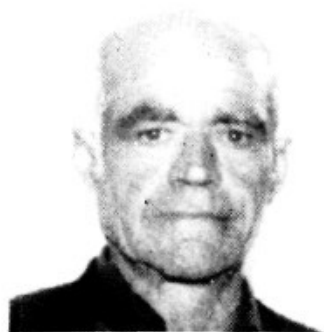
A tots els membres seglars de l'esmentat Consell Parroquial, de tot cor i públicament els vull agrair la seva total disponibilitat i el seu esperit de col·laboració que han demostrat en voler acceptar incondicionalment aquesta responsabilitat en bé del nostre poble i de la nostra Parròquia.

Mateu Buades

DEFUNCIONS

Novembre.

Dia 27.- Joan Pont i Genovart fadrí, de 68 anys d'edat (De Sa Creu)

Desembre

Dia 11.- Gabriel Moncadas Oliver, fill de Gabriel i Maria, que va néixer dia 28 d'Octubre de 1987.

BAPTISMES

Novembre

Dia 15.- Pere, fill d'En Pere Vicens i Llodrà i Na Joana Pascual i Font.
- Antònia, filla d'En Martí Fons i Ximenis i de Na Catalina Mas i Castelló.

MATRIMONIS

Octubre.

Dia 4.- En Francesc Romero i Armen-teros, de Sineu, amb Na Catalina Gomila i Vanrell d'Ariany.

Novembre.

Dia 21.- En Joan Ribot i Grau, de Petra, amb Na Isabel Ferrer i Roca, d'Ariany.

TEST CULTURAL

- 1) Si parl de Na Carme Riera, sabràs que parl de
 - Una escriptora.
 - Una pintora.
 - Una actriu.
 - Una tenista.
- 2) A quina ciutat es troba "La Giralda"?
 - Barcelona
 - Màlaga.
 - Sevilla.
 - Toledo.
- 3) Quantes campanes hi ha al campanar d'Ariany?
 - Quatre
 - Cinc
 - Sis
 - Set.
- 4) A quant equivalen tres unces?
 - 1 Quilo
 - Mitg quilo.
 - 250 grams.
 - 100 grams.
- 5) Qui va escriure la peça musical "La consagració de la Primavera"?
 - Mahler
 - Stravinsky
 - Shùbert
 - Ravel

LLETRES BARREJADES

Aquesta vegada, ho teniu molt fàcil, ja del que es tracte aquí, és de trobar el primer llinatge de cada un dels regidors actuals d'Ariany.

A R O S S E L L O O
A D F G R Y U I B P
M N B T T O B I R P
Q W S R T Y U K A G
F E R R E R Y S D V
M N B V C X C U O M
P I B C Y U E O R A
F O S N A S D F G H
T G B L K N G C X Z
Z X C V B N M Ñ L K

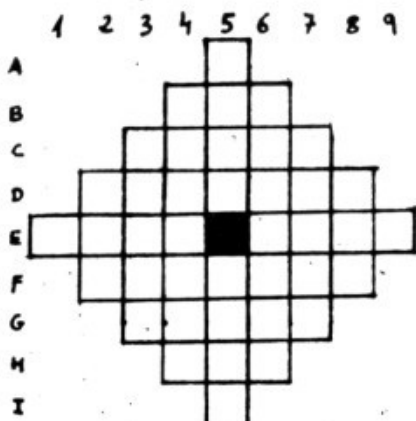

PASSATEMPS

LLETRES CREUADES

HORIZONTALS.- A) Símbol químic del sofre. B) espai on es mouen la terra i els astres. C) Revestir d'una capa de colors. D) Paner petit. E) Nom d'apòstol. (Rev) capital de país europeu. F) Militar japonès. G) Present indicatiu verb recitar. H) Línees Aèries escandinaves. I) Consonant.

VERTICALS.- 1) Consonant. 2) Acció i efecte de pesar. 3) Disposar, preparar. 4) (Pl.) Local on es projecten pel·lícules. 5) Que fa el nombre set. Edicte del Tsar. 6) (Pl.) Capelleta domèstica, on els romans veneraven els déus lars. 7) Participi verb remar. 8) Tu en francès. 9) Consonant.

SABIES QUÈ...?

- El rus Yuri Gagarin fou el primer home que va volar a l'espai el 12 d'Abril de l'any 1961 i que el vol va durar exactament 108 minuts...

- Beethoven va acabar la vida sord...

- El tabac mata més gent que totes les drogues il·legals i l'alcohol junts...

- El nom de Palma de Mallorca, ve de la colonització romana. Després de la conquesta cristiana, a l'Edat Mitjana, va canviar el nom pel de Ciutat de Mallorca. Al segle XVI, els humanistes, tornaren utilitzar el nom de Palma. A partir del Decret de Nova Planta de l'any 1717, es va oficialitzar el nom de Palma de Mallorca...

IDÒ ARA JA HO SAPS!!

PENSAMENTS

- Cada edat, té les seves millors possibilitats. Hi ha moments més donats a l'acció, altres pel consell, altres per a la meditació...

(Manuel Fraga)

- No es necessiten nou mesos, es necessiten cinquanta anys per fer un home, cinquanta anys de sacrifici, de voluntat, de... tantes coses! I quan aquest home està fet, quan ja no queda en ell res de la infància ni de l'adolescència, quan vertaderament és un home, no serveix més que per morir.

(André Malraux)

- La felicitat, no és un problema d'edat. Quan el sol cau i vé la posta, tenim en compensació, la possibilitat de veure la lluentor de moltes estrelles que no varem poder veure fins que la posta no va arribar.

(Antonio Pedrol Rius)

RACÓ POÈTIC

Acudim un cop més, amb motiu de les festes de Nadal, al cançoner popular i segueixen a continuació, una sèrie de gloses, algunes de les quals, musicades, les cantam per aquests dies.

Els pastors que estan defora,
Josep deixau-los entrar,
perquè vénen a adorar
Jesús, que ha nat a tal hora.

Un àngel va anar a avisar
an es pastors que vetlaven;
ses aueies pasturaven
quan l'àngel les va parlar.

Gran temor les va causar
quan la llum les circuïa.
Aqueis Pascos celebrem
amb gràcia i amb alegria!

Sortírem de les murades
de Betlem a l'arreal:
i trobarem un portal
de ruïnes i porxades.

Allà prengueren posada
perquè altre lloc no hi havia
Aqueis Pascos celebrem
amb gràcia i amb alegria!

Un pastor amb una flauta
una glosa li cantà,
un brossat i un anyell
i un cabrit li regalà.

Xep a Xep

15

Aquest és es darrer xep a xep. Vos ho dic tot d'una perquè no passeu molta pena. Sé cert que n'hi ha qualcun que encara no s'ho creu i altres que ja tenen sa botella d'es conyac amb sa mà per celebrar-ho. Però de sa "despedida" ja en parlarem en acabar. Primer anem per feina.

UN POC DE TOT

I què voleu que vos conti avui, com a darrer dia? He hagut de fer un grapat de voltes p'es poble per veure de què xerrava, però sa veritat és que no ha estat molt mal de fer trobar coses. N'hi ha tantes!! Sa llàstima és que no les vegi qui les ha de veure. I ho dic per dos motius: ses nostres primeres autoritats -primeres sí perquè no n'hi havia hagudes cap abans- i qualcun que vagi despistat. Perquè voltros vos imaginau que n'hi hagi qualcun que pegui a un d'aquesta mitja dotzena llarga de cotxes que hi ha aturats pels carrers del poble i que no marxen? A qui reclamam? En es saig per no voler-los llevar, en es batle per no voler-ho mandar o a tot s'ajuntament per esser una guarda d'incompetents?

I es banc romput que hi ha a sa plaça, que no l'heu vist? Segons sé, ells mateixos el tiraren en terra perquè estava romput; i l'hi han deixat!! Té co... sa cosa!! No han llevat ni es ferros!!

Anau a saber, potser esperen que un allot s'hi rompi sa cara, que una persona major hi traveli, o que en Topholet hi foti de morros!!

Una cosa és ben certa: ningú no podrà dir que es batle mira més per ell que pels altres, perquè es seus allots

Xep a Xep

Continuació

també juguen per sa plaça. I ell tampoc no podrà dir mai que no l'ha vist. Està ben davant ca seva!!

Lo bo d'es cas -tant es cotxes com es banc- és que fa un bon grapat de mesos que hi són. I jo deman: no n'hi ha cap d'es set membres que els hagi vists? Els de s'oposició només veuen ponts romputs i siquies brutes -em pareix molt bé- Però hi ha moltes més coses, no ho creis? De fet, una cosa d'aquestes no es feina d'un ple, però si es qui ho ha de fer no ho fa, no està de més recordar-li, i aprofitar per dir-li incompetent. Es mal és que es porc digui orellut a s'ase! I perdonau s'expressió, no voldria l'agafassin lletra per lletra!

VINT-I-CINC MIL PESSETES

M'agradaria esser totalment imparcial i que voltros decidissiu. Vos ho cont: l'any 1985 aquesta revista rebé 50.000 ptes. de subvenció de s'ajuntament. Demanàrem per l'any 1986 i ningú no deia res; tornàrem demanar i, com que ja començava l'any 1987, també demanàrem per aquest. Bé idò, ara fa uns mesos ens ho digueren, un any i mig més tard! -si ses morenes se fan per nirvis, no hi ha por, tenen es cul sà per molts d'anys!- Ens han dit que ens donen 25.000 ptes. per cada any. Jo vaig quedar de pedra. No vull entrar a saber si és molt o poc, però, de veres, no ho entenc.

Es pressupost ha augmentat -encara que a ells això no els diu res-. No saben qué és. Encara no tenen es de 1987 i faria un grapat de mesos que haurien de tenir el de 1988-, ses despeses de sa revista han pujat,... i ens donen la meitat de fa dos anys!!

Això sí: no hi ha cap dia que els hagi vist amb sa camia i es jersei a s'enrevés o ses sabates girades de peu. És a dir: vestir-se en saben. Governar o fer d'oposició, menys; molt, molt, molt poc. Quasi gens.

FELIÇ ANY NOU

Ara que començam l'any, qui més qui manco té es "traje" nou i cadascú fa es seus desitjos.

Jo, a nivell de poble, vull també fer es meus, sense voler ofendre ningú i mig en broma:

Que D. Mateu no perdi sa cantera, ni es president d'es futbol sa xerrera. Que es secretari deixi un poc sa

comandera i es saig pengi sa guerrera.

D'es batle i companyia, molt poc en podem demanar. Els agafàrem per quatre anys i, si no se'n volen anar, fins llavors, amb pena, els haurem d'aguantar.

De totes maneres, no hi estaria de més: venga allotets, feis un propòsit, escriviu cada dia deu vegades: Faré qualche cosa amb aquests quatre anys. Si és necessari, demanau ajuda en es mestres, que tampoc els vendrà mala-ment qualche activitat extra-escolar.

Jo crec que tammateix no fareu res, i voldria equivocar-me. Si és així, només vos desig que, encara que sigui dins s'anonimat, hi hagi qualcú que vos faci un glosat d'allò més salat!

ADÉU

Sí, me'n vaig. Aquest ha estat es darrer xep a xep. Crec que fa virolla tornar repetir allò de "em sap molt de greu..." I fa virolla perquè ho he dit massa vegades. Però com que queda bé per una "despedida", ho dic:

Sent molt i demán perdó si qualcú s'ha agraviat: De fet -ho repetesc- no era aquesta sa meua intenció. Es xep a xep ha estat una secció no d'informació -per això hi ha es dia a dia- sinó de tractar notícies -sempre certes- a la meua manera. Mai no he inventat una notícia, tan sols l'he redactada d'una manera que fes llegiguera. Tampoc no he tractat d'ofendre ningú, tan sols de criticar allò que, baix es meu personal punt de vista, no funciona gens.

Sé que molts s'alegren que me'n vagi, però encara són més els qui ho senten. Era intenció meua, quan vaig començar, que fos una secció que es llegís i estic segur que ho he aconseguit. Si, a més, qualcú ha après qualche cosa més, tot això hem guanyat.

Jo ho tenc molt clar: els qui no

combregaven amb el xep a xep eren aquells que jo anomen "gent de carril", és a dir, els qui tan sols veuen allò que que volen veure i que qualifiquen els fets segons la persona que els ha duit a terme. Aquests, que curiosament eren els que més aviat llegien el xep a xep, no m'han perdonat mai que digui qualche cosa contra els seus "ídols". Pobrets! Sent llàstima per ells.

Quant als polítics, res a dir. La majoria ho han entés millor. que els "de carril", encara que hi hagi qualche excepció. Saben que això entra dins el joc democràtic. Hi ha hagut morros i males cares qualche pic, però mai han perdut la compostura. Gràcies, de tot cor. Ah!, per la gent "de carril" -és a dir que segueixen als "ídols" com a ovelles i van i fan el que diu es pastor- no n'hi hagi cap que pensi que ell m'ha fet fugir.

Hi ha hagut alegries i empipades, més de les primeres que de les segones, però deixar-ho és un motiu personal i d'esser conseqüent amb les meves creences. Adéu.

Fareu bonha? Ho esper.

Així n'hi haurà menys de dolents.

TOPHOLET

(Pseudònim de Joan Genovard Riutort)

P.D.: Els escrits han estat sempre meus, i el fet d'utilitzar el nom de Topholet no era per amagar la identitat -coneguda per molts- sinó per donar més interès a la secció.

RESPOSTES I SOLUCIONS ALS PASSATEMPS

TEST CULTURAL

- 1) Una escriptora.
- 2) Sevilla
- 3) 5
- 4) 100 grams
- 5) Stravinsky

LLETRES CREUADES

HORIZONTALS.- A) S. B) Cel. C) Pintar. D) Paneret. E) Pere. amo R. F) Samurai. G) Recit. H) SAS. I) S.

VERTICALS.- 1) P. 2) Pes. 3) Parar. 4) Cines. 5) Setè. Ucàs. 6) Lararis. 7) Remat. 8) Toi. 9) R.

LLETRES BARREJADES

A	R	O	S	S	E	L	L	O	O
A	D	F	G	R	Y	U	I	B	P
M	N	B	T	T	O	B	I	R	P
Q	W	S	R	T	Y	U	K	A	G
F	E	R	R	E	H	Y	S	D	V
M	N	B	V	C	X	C	U	O	M
P	I	B	C	Y	J	E	O	R	A
F	Q	S	N	A	S	D	F	G	H
T	G	B	K	N	G	C	X	Z	
Z	X	C	V	B	N	M	N	L	K